

DOSSIER — EL FLUVIÀ A LA GARROTXA UN RIU AMB VALOR AFEGIT

EL FLUVIÀ A LA GARROTXA

UN RIU AMB VALOR AFEGIT

El pas del temps modifica els sistemes naturals fent-los evolucionar cap a estats de major complexitat, ecològicament més madurs i estables, és a dir, inverteixen en diversitat. En condicions naturals els factors biòtics i abiòtics són els responsables de perfilar aquesta successió, però des de fa ja molts decennis, les activitats humanes que es desenvolupen damunt del territori són les que incorporen les variables més determinants, més definitives, que acceleren o frenen el rendiment ecològic del sistema. Per això, els estudis ecològics han d'analitzar també, i amb molt deteniment, les variables d'origen antròpic, si es vol entendre i interpretar correctament l'estat ecològic de qualsevol ecosistema.

Un dels sistemes naturals en què més incideix l'activitat humana són els rius. Els rius esdevenen testimonis fiables o delators implacables dels canvis i transformacions que es produeixen en la seva àrea d'influència, és a dir, en la seva conca de drenatge. Amb altres paraules, els rius són expositors de les alteracions que pateix la conca i l'única forma de reconduir tendències negatives és afinant en el coneixement dels processos ecològics que s'hi donen, identificant els seus valors naturals i aplicant fórmules de gestió adequades. Aquest primer pas envers la seva conservació és fàcil i ràpid de dir, però complex d'aplicar.

D'ençà de la desordenada ocupació del territori a la qual es va veure sotmès el nostre país a principi de la dècada dels seixanta, que creà les primeres disfuncions ambientals, l'espectre, la freqüència i la intensitat dels impactes sobre els cursos fluvials a Catalunya s'ha anat ampliant de forma progressiva. Algunes afectacions són directes, sobre el mateix riu, com ara les extraccions de graves de la llera, l'eliminació del bosc de ribera, les captacions furtives d'aigua superficial, els abocaments de productes contaminats, la pressió urbanística, etc., mentre que d'altres afecten el riu de forma indirecta, com a conseqüència d'alteracions produïdes més enllà del límit estricte del riu, seria el cas, per exemple, de la sobreplotació dels aqüífers o la contaminació difusa en zones agrícoles. .....►

→ Hom pot considerar que el Fluvià s'ha mantingut més enllà del bé i del mal, al marge dels grans impactes soferts per altres rius catalans de característiques similars: no té cap gran embassament, com la Muga o el Ter (circumstància ben afortunada si tenim en compte que Espanya és el país del món amb més embassament per nombre d'habitants i superfície), les seves aigües no han assolit els nivells de contaminació del Llobregat o el Besòs, ni el seu aquífer litoral està tan sobreexplotat com el de la Tordera. No obstant això, seria un greu error pensar que el riu Fluvià és un riu inalterat. I és que a la vella Europa ja no existeix cap riu verge i, evidentment, a la mil·lenària Catalunya tampoc.

Qui comenci a investigar el Fluvià, cadascú en la seva disciplina, ràpidament s'adonarà dels excepcionals valors naturals que es troben en aquest riu. Un fet que s'ha volgut posar de manifest en els articles que componen aquest dossier.

És evident que cal conservar els valors ecològics del Fluvià i per fer-ho caldrà afinar en un seguit de propostes, com les que es proposen en el primer article, que no tenen altra finalitat que la d'aconseguir la conservació dels valors naturals d'aquest riu. L'amplitud de fronts oberts reclama d'un esforç de gestió interdisciplinari, urgent i rigorós, que tindrà aliats normatius que ja n'hauran assenyalat les fites a assolir.

A continuació s'han volgut mostrar les unitats geològiques bàsiques del Fluvià a la comarca de la Garrotxa. Es comenten tant els processos generals, amb una nova hipòtesi sobre l'autoria del darrer barratge del Fluvià, a l'alçada de la vall d'en Bas, o la discussió sobre els dipòsits volcànics del pla de Poliger, fins als detalls d'uns afloraments dissimulats, cisellats a cops de riuada, a voltes tapats per la pròpia vegetació o recoberts per inútils esculleres, que solen passar desapercebuts als ulls d'un profà. Uns afloraments que ens mostren, resumida, la història geològica de la comarca i que ens alligonen sobre el que ha succeït en temps pretèrits per aquestes contrades.

Però l'esperit del riu és l'aigua i el seu desplaçament altitudinal vers una platja llunyana, situada a la

cota zero. Un viatge ple d'obstacles i peripècies, on cada raconada fluvial està plena de vida. Les característiques fisicoquímiques de l'aigua varien a mesura que llisca per la llera i, com dèiem, són els usos del sòl als quals estan sotmesos el territori que conforma la seva conca de drenatge el que més determina la qualitat de l'aigua. En el tercer article s'explica com determinades activitats realitzades en el marc de la conca alta del riu Fluvià incideixen en la qualitat de la seva aigua, una relació no sempre directa, però sí molt evident.

Finalment, en l'article sobre la recuperació del Fluvià s'apunten interessants exemples per aplicar en l'ecosistema riberenc que, en cas de materialitzar-se, reforçarien la funció de corredor biològic que desenvolupa aquest riu entre dos espais naturals protegits: el Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa i el Parc Natural dels Aiguamolls de l'Empordà. I és que tota actuació realitzada en l'àmbit fluvial hauria de tenir en compte aquesta funció. En la mateixa línia, la de reforçar el vessant ecològic per damunt del simplement hidràulic, avancen dos instruments de referència obligada: per una banda la Directiva Mard de l'Aigua i, per l'altra, els plans que sobre els espais fluvials ha començat a redactar l'Agència Catalana de l'Aigua. Tant uns com altres són comentats en aquest article.

En definitiva, la conservació dels valors naturals del riu Fluvià depèn, bàsicament, d'una estratègia basada en tres pilars: ampliar els coneixements sobre el funcionament dels ecosistemes fluvials a partir de l'anàlisi global de la seva conca, prevenir futurs impactes mitjançant una planificació rigorosa i una gestió acurada i difondre els valors naturals i culturals del riu per assolir una necessària complicitat social.

El Fluvià, com veureu, és un riu amb un gran valor afegit, almenys això pensem totes aquelles persones que viuen a la seva riba, però és que el riu Fluvià té, a més, un desig molt modest, molt senzill i concret: el de continuar essent, simplement, això, un riu, amb tot el significat del mot.

Emili Bassols i Isamat